

Rekabet Kurumu Başkanlığından,

REKABET KURULU KARARI

Dosya Sayısı : 2002-3-132
Karar Sayısı : **03-05/58-20**
Karar Tarihi : 17.1.2003

10 **A- TOPLANTIYA KATILAN ÜYELER:**

II.Başkan : Dr. Kemal EROL
Üyeler : Nejdet KARACEHENNEM, A. Ersan GÖKMEN, R. Müfit SONBAY, Kubilay ATASAYAR, Murat GENCER, Mustafa PARLAK, Prof. Dr. Zühtü AYTAÇ, Rıfki ÜNAL, Tulez BARUTOĞLU

B- RAPORTÖRLER: Hakan SABUNCU, Ali Fuat KOÇ

20 **C- ŞİKAYET EDEN:** Ankara Fırıncılar Odası
Strazburg Cad. No:30/21 Kat:4 06430 Sıhhiye / Ankara

D- HAKKINDA İNCELEME YAPILAN:

Türkiye Un Pazarında Faaliyet Gösteren Un Değirmenleri

E- DOSYA KONUSU: Ankara ve Konya başta olmak üzere un sektöründe faaliyet gösteren birtakım spekülâtörler ve değirmencilerin Türkiye genelinde gerçekleştirdikleri uygulamalarla tekel oluşturdukları ve bu sebeple yüksek fiyatla buğday satımı gerçekleştirdikleri iddiası.

30 **F- İDDİALARIN ÖZETİ:** Ankara Fırıncılar Odası'nın şikayet başvurusunda, özetle;

-un sektöründe faaliyet gösteren birtakım spekülâtörler ve değirmencilerin Türkiye genelinde yaptıkları uygulamalarla tekel oluşturdukları ve bu sebeple yüksek fiyatla buğday satımı gerçekleştirdikleri,

40 -anılan kişi ve/veya kuruluşlarca Hükümetin ithalatı yasaklaması gerekçesi kullanılıp iç piyasada 18-20 milyon TL aralığında satılan ekmeklik un fiyatının yaklaşık %60 artırılarak 28-33 milyon TL seviyesine çıkartıldığı ve bunun sonucunda ekmek imal eden esnaf niteliğini haiz fırıncıların yüksek maliyetler karşısında ekmek üretmez duruma geldiği,

-1.10.2001 tarihinde 200 gr ekmek fiyatının 200.000.TL olarak belirlendiği, girdi maliyetlerindeki artışlara rağmen 15 aydan bu yana enflasyonla mücadele

03-05/58-20

programı içerisinde tüm kesimler gibi fırıncı esnafının da iyi niyet göstererek zam yapmadığı belirtilerek;

50 - un ithalatında uygulanan %50 oranındaki fonun geçişi de olsa kaldırılması

- orta ve küçük ölçekli işletme niteliğinde faaliyet gösteren değirmencilerin de faydalanabileceği şekilde en az iki üç ay vadeli ve düşük faizli buğday temin ve tevzii gerçekleştirilmesi,

- ilgili kuruluşların, değirmencilerin ve Fırıncılar Odası'nın da çağrılı olacağı bir toplantının düzenlenerek soruna ilişkin netice elde edilmesi,

60 - un fiyatlarındaki spekülasyon kaynaklı artışın önüne geçilerek ekmek üreticilerinin ve tüketicilerin zarar görmemesi amacıyla duruma müdahale edilmesi,

gerektiği ifade edilmiştir.

G- DOSYA EVRELERİ: Kurum kayıtlarına 25.12.2002 tarih, 5512 sayı ile giren başvuru üzerine yapılan inceleme sonucunda düzenlenen 10.1.2003 tarih, 2002-3-132/BN-02-HS sayılı Bilgi Notu 13.1.2003 tarih, REK.0.07.00.00/2 sayılı Başkanlık önergesi ile 03-04 ve 03-05 sayılı Kurul toplantılarında görüşülerek karara bağlanmıştır.

70

H- RAPORTÖRLERİN GÖRÜŞÜ: İlgili Bilgi Notunda;

- "ekmeklik buğday pazarı"ndaki fiyat oluşum mekanizmaları ve dönemler itibarıyla arz talep dengesinin takibi,

- ilgili dönemlerdeki arz talep dengesi gözetilerek, ilgili pazarda oluşan ekmeklik buğday fiyatlarının un fiyatlarını belirleme gücünün ortaya konulabilmesi,

80 - tespit olunduğu takdirde un fiyatlarında spekülasyonlarla meydana getirilen artışların kaynaklarının açıklığa kavuşturulabilmesi ve 4054 sayılı Kanun ile ilişkisinin ortaya konulabilmesi,

amacıyla birbiriyle yakın ilişkili olan "ekmeklik buğday" ve "ekmeklik un" pazarında önaraştırma yapılması gerektiği

ifade edilmektedir.

I- İNCELEME VE DEĞERLENDİRME

90 Ekmek maliyetini oluşturan unsurlar şartlara göre değişkenlik gösterse de, genel olarak bu unsurların toplam maliyet içindeki payı;

03-05/58-20

- Un Gideri	% 30-45
- Genel İmalat Giderleri	% 20-30
- İşçilik ve Yasal Yan ödemeler	% 15-30
- İmalatçı Karı	% 10-25
- Bayi Karı	% 10-20
- Katma Değer Vergisi	% 1

100

aralığında gerçekleşmektedir. Nihai ürünün maliyeti içinde tek başına %30-45 aralığında bir maliyet kalemini oluşturan unun, ekmeğin pazardaki fiyatının oluşumun katkısı da önemli olacaktır. Bu nedenle "Türkiye ekmeği pazarı" açısından un girdisinin fiyat oluşumu, anılan pazarı ve dolayısıyla tüketicileri doğrudan etkilemektedir. Tablo-1'de yıllar itibarıyla buğday ve un fiyatları artışlarına yer verilmiştir.

Tablo-1: DiE TEFE Veri Tabanı Buğday Fiyatları (TL) Ve Bir Önceki Yılın Aynı Ayına Göre Buğday Fiyatları Ve Tefe Artış Oranları

110

	TEFE VERİ TABANI BUĞDAY FİYATLARI (TL/KG)			BUĞDAY FİYAT ARTIŞI	TEFE ARTIŞ	BUĞDAY FİYAT ARTIŞI	TEFE ARTIŞ
	2000	2001	2002				
				2001		2002	
OCAK	86,081	113,212	217,402	%32	%28,3	%92	%92
ŞUBAT	89,148	116,917	222,442	%31	%26,5	%90	%91,8
MART	90,631	120,888	227,938	%33	%35,1	%89	%77,5
NISAN	93,268	122,631	238,547	%31	%50,9	%95	%58
MAYIS	95,697	131,020	248,567	%37	%57,7	%90	%49,3
HAZİRAN	99,349	148,007	252,334	%49	%61,8	%70	%46,8
TEMMUZ	94,062	153,739	236,356	%63	%65,4	%54	%45,9
AĞUSTOS	96,367	157,576	241,663	%64	%69,6	%53	%43,9
EYLÜL	100,169	168,243	264,804	%68	%74,7	%57	%40,9
EKİM	106,336	178,965	283,974	%68	%81,4	%59	%36,1
KASIM	110,412	197,426	294,795	%79	%84,5	%49	%32,8
ARALIK	112,521	214,075	308,579	%90	%91	%44	%30,8

Yukarıdaki tablodan da görüleceği üzere 2000-2001-2002 yıllarında gerçekleşen buğday fiyatları ve artışları incelendiğinde özetle; 2001 Ocak ayında bir önceki seneye göre buğday %32 artış gösterirken; 2002 Ocak ayında bir önceki seneye göre %92 artış gerçekleşmiştir. Aynı şekilde 2002 Şubat, Mart, Nisan, Mayıs, Haziran aylarında bir önceki seneye göre gerçekleşen artışlar sırasıyla %90, %89, %95, % 90, %70 olarak gerçekleşmiştir. Anılan dönemlere ait TEFE artışlarına bakıldığında; genelde buğday fiyatlarındaki artışlar TEFE rakamlarındaki artıştan daha yüksek olmaktadır.

120

03-05/58-20

Tablo-2: DİE Tüfe Veri Tabanı Un Fiyatları Ve Bir Önceki Yılın Aynı Ayına Göre Un Fiyatları Ve Tüfe Artış Oranları

	TÜFE VERİ TABANI UN FİYATLARI (TL/KG)			UN FİYAT ARTIŞI	TÜFE ARTIŞ	UN FİYAT ARTIŞI	TÜFE ARTIŞ
	2000	2001	2002	2001		2002	
	OCAK	272,916	357,178	849,084	%31	%35,9	%138
ŞUBAT	291,778	371,787	855,280	%27	%33,4	%130	%73,1
MART	302,818	397,843	867,940	%31	%37,5	%118	%65,1
NISAN	307,596	458,209	871,551	%49	%48,3	%90	%52,7
MAYIS	313,086	491,669	873,827	%57	%52,4	%78	%46,2
HAZİRAN	320,674	509,182	873,163	%59	%56,1	%71	%42,6
TEMMUZ	325,216	527,488	866,734	%62	%56,3	%64	%41,3
AĞUSTOS	328,251	538,985	879,497	%64	%57,5	%63	%40,2
EYLÜL	334,578	561,998	907,666	%68	%61,8	%62	%37
EKİM	338,553	690,438	930,042	%104	%66,5	%35	%33,4
KASIM	345,302	796,560	942,087	%131	%67,3	%18	%31,8
ARALIK	350,093	826,533	949,770	%136	%68,5	%15	%29,7

130

Yukarıdaki tablodan; 2001 Ocak ayında bir önceki seneye göre un fiyatı %31 artış gösterirken (TÜFE artışı %35) 2002 Ocak ayında bir önceki seneye göre görülen artışın %138 oranında (TÜFE artışı %73.2) olduğu anlaşılmaktadır.

Bununla birlikte, dönemler itibarıyla yükselen ve düşen fiyat seyirleri izlendiğinde Toprak Mahsulleri Ofisi'nin buğday ithali gerçekleştirmesi ya da elindeki stokları piyasaya sürmesi şeklinde pazar politikaları ile arz-talep dengesinin sağlanmaya çalışıldığı görülmektedir.

140

Bu çerçevede, "Türkiye ekmek pazarı"nın en önemli hammadde girdisi olan "un"un elde edildiği "ekmeklik buğday pazarı"ndaki fiyat oluşumunun piyasanın özelliklerinden kaynaklandığı anlaşılmaktadır.

Ayrıca buğday alım-satımının yapıldığı çeşitli Ticaret Borsaları bulunduğu gibi, un üretiminde çok sayıda teşebbüs faaliyet göstermektedir. Gerek pazarların yapısı gerekse söz konusu şikayette spekülasyonu yapanların eylemi birlikte gerçekleştirdiklerine ilişkin bir iddianın olmadığı dikkate alınarak 4054 sayılı Kanun çerçevesinde herhangi bir işlem yapılmasına yer olmadığı kanaatine varılmıştır.

150

J- SONUÇ

Yukarıda yer verilen açıklamalar çerçevesinde; ilgili piyasanın özelliklerinden kaynaklanan maliyet ve fiyat artışlarına karşı devletten beklenti ve talepleri aktardığı, 4054 sayılı Kanun kapsamında rekabet ihlaline delalet edecek bir iddia içermediği anlaşılan söz konusu başvuru ile ilgili bir önaraştırma veya soruşturma

03-05/58-20

başlatmaya yeterli tespit bulunmadığı kanaati ile şikayetin reddine OYÇOKLUĞU ile karar verilmiştir.

160

KARŞI OY GEREKÇESİ
(17.1.2003 tarihli ve 03-05/58-20 sayılı Kurul Kararı)

Başvurunun incelendiği raporda yer verilen bilgi ve değerlendirmeler ile raportörlerin ulaştığı kanaat doğrultusunda;

- "Türkiye ekmek pazarı"nın en önemli hammadde girdisi olan "un"un elde edildiği "ekmeklik buğday pazarı"ndaki fiyat oluşum mekanizmalarının ve dönemler itibarıyla arz talep dengesinin takibi,

- İlgili dönemlerdeki arz talep dengesi gözetilerek, pazarda oluşan ekmeklik buğday fiyatlarının un fiyatlarını belirleme gücünün ortaya konulabilmesi,

- Tespit olunduğu takdirde un fiyatlarında spekülasyonlarla meydana getirilen artışların kaynaklarının açıklığa kavuşturulabilmesi ve 4054 sayılı Rekabetin Korunması Hakkında Kanun ile ilişkisinin ortaya konulabilmesi, amacıyla, birbiriyle yakın ilişkili olan "ekmeklik buğday" ve "ekmeklik un" pazarlarında önaraştırma yapılması gerektiği düşünülmekte olup 4054 sayılı Kanun çerçevesinde önaraştırma veya soruşturma başlatmaya yeterli tespit bulunmadığı yönündeki çoğunluk görüşüne katılmıyoruz.

Dr. Kemal EROL
İkinci Başkan

Mustafa PARLAK
Kurul Üyesi

Prof Dr. Zühtü AYTAÇ
Kurul Üyesi

Tulez BARUTOĞLU
Kurul Üyesi